Ч. 232 (13.777). Львів, субота 1. вересня 1934. Рocztowa opłata opłacono ryczałtem. Рік LV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Знову до Берези Картуської.

З Волині вивезли 20 українців до концентраційного табору в Березі Картуській. І так з Дубенщини вивезли Василя Тучака магістра прав, з Луцька — Олександра Куця, абсольвента української гімназії, з луцького повіту — Дзюмюка і Захара Дроздюка — оба селяни; з Рівенщини — Тараса Борівця, Евгена Серветника; Геналія Янкевича і Данилюка, з Костопільщини — Олександра Кудру, Юрка Кудру і Гордія Баса.

З міжнародного летунського турніру.

Перевірка літаків.

ВАРШАВА, 29. 8. ПАТ. На мокотівському летовищі розпочалася сьогодні передбачена правильником перевірка ваги літаків, що беруть участь у челенджу. Вага літака без обслуги, гінних матеріялів, рятункових приладів, без знаряддя, замінних частин, без багажу і засобів поживи не може перевищати 560 кг. Наперед важено літаки польської і чеської дружини і стверджено, що вага не перевищала приписаної ваги. Зате деякі німецькі літаки виказали вагу вищу, наслідком чого німецькі летуни мусіли усунути з апаратів деякі частини, що не є потрібні до лету.

ВАРШАВА, 30. 8. ПАТ. Сьогодні будуть дальше важити апарати, зголошені до челенджу. Торкається це італійських літаків. Крім того розпічнеться перегляд міжнародньою судовою комісією та оцінка технічних прикмет літаків. Досі не переглянено ще літаків італійських.

Трактат порозуміння і співпраці.

Союз Латвії, Литва й Естонії.

РИГА, 30. 8. ПАТ. Вчора відбулася кілька разів відкладана конференція представників трьох балтійських держав, Латвії, Литви й Естонії при участи віцемін., Ларетеї, Мунтерса і Урбшиса. Комунікат, виданий в цій справі, стверджує, що у всіх справах осягнено повне порозуміння. Проєкт трактату вже парафований і буде предложений в найближчих днях до апробати урядів трьох балтійських держав, після чого буде устійнене місце і дата його підписання. Трактат буде мати назву „трактат порозуміння і співпраці". Він передбачує скликування періодичних конференцій міністрів загранчиних справ, щоб узгіднювати всякі справи в ділянці зовнішної політики, які мають рівне значіння для всіх трьох країв. Не торкається воно справ спеціяльних, щодо яких одна з тих держав може бути в особливому положенні. Трактат передбачує теж співпрацю дипльоматичних і консулярних представників, обовязок інформувати себе взаїмно про міжнародні трактати, які можуть бути заключені з третьою державою, та можливість приступити до трактату інших країв. Конференція виладить текст декляраці, яка підкреслить духа порозуміння і приязни, що панує між трьома балтійськими державами, та зобовязалися підприймати й підде[...] всі засоби відповідні до цієї мети.

Швайцарія голосуватиме проти прийняття СССР до Ліґи Націй.

ЖЕНЕВА, 30. 8. ПАТ. З Берна повідомляють, що швайцарський уряд найближчого тижня вирішить про своє становище до прийняття СССР в члени Ліґи Націй. Здогадуються, що швайцарський уряд голосуватиме проти СССР. „Трібюн де Женев" повідомляє, що шеф політичного департаменту Мотта, який заявлявся за здержанням Швайцарії від голосування, тепер настоює на тому, щоби Швайцарія голосувала проти прийняття СССР. Щоденник пише, що погрози французької преси про переселення осідку Ліґи Націй з Женеви до Відня викликали саме протилежні наслідки.

Плебісцитовий трибунал для басейну Сари.

ЖЕНЕВА, 30. 8. ПАТ. Предсідник Ради Ліґи Націй призначив уже членів вищого плебісцитового трибуналу для басейну Сари і 8 членів окружних трибуналів згідно з рішенням Ради Ліґи Націй з дня 4. червня ц. р. Предсідником вищого плебісцитового трибуналу є італієць Ґаллі, предсідник апеляційного суду в Ґенуї; його заступником є ірляндець Мередіс. Решта членів вищого й окружних трибуналів — це еспанці, портуґальці, італійці, данці і латвійці.

Ірляндське селянство боронить ся перед екзекуціями.

ДЕБЛІН, 30. 8. ПАТ. В місцевости Кіль у ґрафстві Ватерфорд прийшло до сутички між поліцією і юрбою селян числом 200 осіб з приводу займання худоби за залеглі податки. В часі сутички впало багато револьверових стрілів. Між селянами багато є ранених. Сутички повторилися на залізничій стації, де мали занатажувати заняту худобу до ваґонів. Багато осіб арештовано.

Ширіть наш часопис!

День у Варшаві.

Варшава, 28. серпня 1934.

„Варшавські журналісти і політики — каже зараз після перших слів привітання сеніор Клюбу Парляментарних Справоздавців — діляться на два табори: одні ходять з таємничими мінами і вдають, що щось знають, — інші не силкуються цього робити і не цураються признаватись, що не знають нічого". Цей стан у Польщі не новий і тріває — скажімо — вже літ вісім. Але такої повної дезоріентації давно вже не бувало, і такого квієтизму, дарма, що вакаційний сезон нібй вже скінчився. У соймовому будинку, що хоч втратив своє питоме значіння, всеж був місцем сходин людей, бодай пасивно зацікавлених у політичних справах, — мертва тишина. Сумно глядить на нудьгуючого стражника у передсінку перший президент Польщі Нарутович, не всилі оживити середньої авлі бюст такого завжди меткого Тадея Голувка, а у горішніх кулюарах на камяних постументах серед пустки царюють „бившіе люді" — Тромпчинський, Ратай і Дашинський... Хто з журналістів зблукався у ці мертвецькі коридори, жаліє, що вийшли з моди „берзони", які втишали би відгук голосно стукаючих запятків...

А проте нібито внутрі двох найбільших парляментарних клюбів — проурядового ББ й опозиційного людовців — клекотить, десь хтось приготовляє нові розколи і нові „переорієнтації". Адже „Курієр Поранни" напевне з воздуха не вхопив ідеї „курсу на ліво" і не гатив би з такою відвагою та впертістю в ультральояльних консерватистів, як би пп. Радзівілли й Любомірські мали той голос у „рішаючого чинника", що його мали — в Несвіжі. І хоча пп. Вижиковські відпекуються всяких розломових тенденцій і впевняють про єдність польського селянського (опозиційного) руху, ніхто не повірить, щоб не манила їх мрія — вивласнювати „леґальво", з апробатою „рішаючого чинника", обіднілих маґнатів і розпарцельовувати їх маєтки поміж ласих на землю на сході і на державні субвенції західних польських хлопів-кольоністів.

Ці ферментуючі настрої серед санації і опозиції не є мабуть вислідом ані боротьба ідей, ані на-

віть персональних амбіцій. Вони родяться радше
в атмосфері пересвідчення, що взагалі -- делікат-
но кажучи -- не є добре. Що в нинішньому стані
пол'т. системи треба щось змінити; що краків-
ська промова полк. Пристора про маразм, про-
текціоналізм, наживу, про шантажування уряду
всякими типами, що примазались до режіму і
надуживають імени маршала, — що ті гострі
слова вперед кількох місяців мають такий усе
актуальний траґічний зміст, що годі над ними
перейти до денного порядку. Жирардів, підписан-
ня „паршивої умови" у палаті одного санаційно-
го сенатора, який нині волів правуватися ніж
піти слідами Александра Левчіцького і самогуб-
ством реґабілітувати себе, — ця остання афера
мабуть теж спонукує до невеселих рефлексій
людей, які не затратили ще почуття само-
критицизму.

Але внутрішні відносини не є річю найважнішою. Хто тільки має трошки політичного „нюху", той аж надто добре відчуває, що осередком усіх справ є *міжнародня ситуація* і що внутрішні відносини на багатьох ділянках тому такі важкі, бо вони не поладнані згідно з вимогами закордонної політики (м. ін. польська національна політика, головно супроти українців). „Ситуація надзвичайно складна" — кажуть „втаємничені", але це бачать і звичайні смертники, що не мають доступу до джерел тайни. Над політичною атмосферою тяжить все ще східній пакт і натиск, який робить однозгідно Франція і Совіти, і загострена ситуація на Далекому Сході, і проблема дальшого розвитку польсько-німецьких взаємин — і сила інших питань, що з ними більше або менше вяжуться. Широкий варшавський заґал ними не цікавиться! Політично завжди байдужа варшавська публика тим менше цікавиться проблемами, які вимагають бодай ясного власного політичного світогляду. Навіть серед варшавських журналістів помітне збайдужіння: раніше вони вічно гналися за іскорками надії найти десь у когось відповідь на безліч питань, — нині питання цікавими залишились, перестали лише цікавитись ними журналісти. Ось нпр. приїхав до Варшави шеф шведського ґенерального штабу. У часописах появилась фотоґрафія: марш. Пілсудський, шеф польського ґен. штабу Ґонсьоровський, військовий аташе шведського посольства і шеф шв. ґен. штабу. Про що ті панове розмовляли, про погоду?! І пригадується, що недавно приїздив до Польщі шеф естонського ґен. штабу, а передтим була прогулька й фінських старшин. Який політичний сенс тих відвідин? Нікого це не торкається, а люди, яким на це звернути увагу, навіть мають здивовані міни, що дійсно щось таке діється.

Широка публика зацікавлена вже трохи більше „челленджом": „визовом, який з варшавського мокотівського летунського поля кидають у цих днях воздушним просторам чільні летуни кількох европейських держав. Треба признати, що пропаґандивно-декоративна сторінка цієї імпрези поведена у Варшаві по мистецьки. Юрби народу цілий день приглядаються величезним проспектам на майдані Пілсудського (б. Саським), де позначена траса лету, виказка міжнародніх його учасників і т. д. В одному місці два короткі слова „французі вицофалі сен". Ніби дрібничка, та як яскраво вона повчає, що у XX-му столітті щораз частіше спорт стає засобом дипльоматії!..

Є теж і інші загадки: в чиїм інтересі було, наприклад перевести з Варшави, жвавого політичного центру, до Штокгольму, тихої північної столиці, представника одної з найбільших середньо-европейських пресових аґенцій, знаменито зорієнтованого у польських та східно-европейських справах, щирого прихильника ідеї польсько-німецької та східно-европейської співпраці? Чимало про це говориться у варшавських журналістичних колах, здивованих тією подією.

Є теж і сумні справи чисто внутрішнього. українського життя: знову поворот важкої затяжної недуги ґенерала Марка Безручка, тієї світляної постаті, дорогої особливо всім галичанам, що міряли наддніпрянські простори під командою того визначного громадянина-полководця.

А понад усім цим — важкий тягар господарської кризи. Заходимо ось до „Наукової Книгарні", якої власник гарно володіє українською мовою і тримає у себе найцікавіші укр. видання. Говоримо про злидні видавців, книгарів і письменників. Бачу, один стіл покритий вибагливими чужинецькими виданнями т. зв. „пікантної" літератури (читай: леґалізованої порноґрафії). Питаю: „Як Вам оце йде?" Відповідь: „Навіть вже і це не йде". „А що йде?" „Тепер, на початку шкільного року, йдуть шкільні книжки..."

Із сірого дня, переведеного у столиці, із зустрічей з кільканацяти земляками і чужинцями ріжної національности, важко виловити справді ясний і радісний момент.

І. Кедрин

На манджурському вулькані.

НОВІ АРЕШТУВАННЯ В МАНДЖУРІЇ.

БЕРЛІН, 30. 8. ПАТ. Німецьке інформаційне бюро повідомляє з Харбіна, що положення в північній Манджурії знову загострилося. Манджурська влада перевела нові ревізії у совітських урядовців східно-китайської залізниці і знайшла значні запаси зброї, гранат і вибухових матеріялів. У звязку з тим доконано багато арештувань серед совітських урядовців. Совітський консуль заявив, що таке поведення приневолить совітський уряд побільшити збройні сили на Дал. Сході.

ЯПОНІЯ ПРИПИНИЛА СПЛАТИ БОЛЬШЕВИКАМ.

ШАНГАЙ, 30. 8. ПАТ. Японська військова влада в Харбіні повідомила Кузнецова, другого директора східно-китайської залізниці, що належної сплати коштів транспорту у квоті 370 тисяч єн Японія задержує як відшкодування за заподіяні шкоди підчас нападів на поїзди. Японська армія має незбиті документи, що напади організували большевицькі службовики на східно-китайській залізниці на приказ Комінтерну

БОЛЬШЕВИЦЬКО-ЯПОНСЬКИЙ КОНФЛІКТ ЗАГОСТРЮЄТЬСЯ.

МОСКВА, 30. 8. ПАТ. Большевицько-японський конфлікт загострюється з кожним днем Нові арештування залізничників і заповідь дальших арештувань викликують у Москві велике враження тому, що арештування є немов відповідю на большевицьку протестаційну ноту. Дипльоматичні кола сподіються в найближчому часі нового протесту СССР, вдержаного в гострішому тоні. Політичні кола вважають теперішне положення дуже напруженим.

БОЙКОТ СХІДНО-КИТАЙСЬКОЇ ЗАЛІЗНИЦІ

Большевики алярмують, що східно-китайську залізницю бойкотують. Японці порозумілися з монополістичними транспортовими орґанізаціями і пересилають більшу кількість вантажу манджурською залізницею. Одночасно на перевіз товарів східно-китайською залізницею накладають високі оплати.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 1. ВЕРЕСНЯ 1934.

АНТІН КРЕЗУБ.

НА ДНІСТРІ.

(Спомин.)

Ледви живий дотягнувся я після 2-тижневої їзди большевицькими залізницями до Умання. Виїзджаючи туди на початку січня 1920 р. з Харкова на посаду лектора в „Галицькій Школі Червоних Старшин" я прочував, що моя подорож не буде подібною до прогульки на Рівієру, але дійсність перевищила таки всі мої сподівання. Розгардіяшу, хаосу, анархії, що тоді панували по совітських залізницях, просто неможливо описати. Всюди той самий типічний образ совітопорядків: стації забиті народом всякого віку і пола, що тижнями таборує на брудних, запльованих, покритих грубою верствою липкого бруду стаційних долівках. У ждальнях воздух перепоєний махорочним димом і людкьсими випарами, хоч сокирою рубай. Стіни ждалень і коридорів заліплені ординарними, простацькими малюнками (їх темою є все буржуй і пролетар та „інше верція"), що гидь на них глядіти. Юрба гуде, кричить, клекотить... Там у куті чути реґіт, в другому грубу російську лайку, по середині верещить якийсь босяк „частушку". Стихає клекіт тільки тоді, коли у дверях покажеться аґент чека, що йде провіряти документи.

До буфету, брудного і розломаного перейти можна, але не інакше як наступаючи на голови, руки та ноги тих, що розмістились на долівці і ждуть Бог зна від коли на потрібний їм потяг. А питати в начальства стації про прихід і відхід потягів, це зовсім дарма робота. Воно й саме нічо не знає. Тому лишається одно: виходити до кожного потягу, що зайде на стацію і розпитати вже самих „залізняків" (як там зовуть залізничників) і кондукторів. І так дійсно роблять усі. Прийде на стацію потяг, тоді ціла юрба вилягає на перон і тепер щойно починається метушня, на яку таки варта поглянути. Одні лізуть у ваґони дверми, інші бють шиби (коли вони ще цілі), щоб скоріше дістатися до середини, ці зноваж, що у ваґонах, боронять свого стану посідання і стручують тих, що стараються влізти. Денеде можна було побачити навіть салдатню, що крісами боронила свого ваґону перед пасажирами. Словом, по совітських стаціях творились сцени гідні змалювання даровитим художнім пером, сцени яких европеєць не всилі собі ніяк уявити.

Щож до їзди потягом, то її сміло можна записати до ряду божих кар, впавших на людей, які з тої чи іншої причини були змушені подорожувати. У щільно забитих ваґонах, із вибитими шибами а то й витрощеними рамами, як т кажуть, ні шпильці де впасти. Стиск страшний; ні пройти ні просунутись. Хто захопив місце на горішній полиці, той щасливий, а хто ні, той мусів простояти нераз і дві-три добі на ногах. Вийти на стацію за кипятком або харчами значило заризикувати своїм місцем і втратити можливість дальшої їзди та знову ждати кілька днів на нову нагоду. Кажу без перебільшення, що подорож совітськими залізницями в тодішніх часах і тодішній порі належала дійсно до подвигів і вимагала стільки сили, напруження нервів і здоровля, що в нормальних часах людина не змоглаб того всього витримати. Але видко революційні часи мають свої біольоґічні закони, відмінні від звичайних, нормальних.

Томуто доплентавшись врешті до Умання, я вважав себе людиною, якій ще трохи проспатись та змінити перед двома чи трьома тижнями надягнене білля і більше нічого до щастя не треба. Надія, що небаром, після надзвичайної фізичної натуги, зможу відпочати у товаристві моїх земляків-галичан, що стріну в Школі і людей, з якими можна буде поділитись думками і замислами, вливала в моє тіло нової бодрости, нових сил. Зроджені в мене ще в Харкові пляни із доволі мрачних нарисів набрали у дорозі досить виразних форм. При тому всьому, що мені довелося бачити і почути підчас подорожі до Умання, я впевнився ще більше, що задурманені большевицькою отруєю українські маси визволяються вже зпід його вбивчого впливу, приходять до себе, прозрівають. Я вже тепер ні трохи не сумнівався, що часок ще, от ще кілька місяців, і Україна цілковито доспіє до нового зриву щонайменше у таких розмірах, як в осені 1918 р. проти гетьманщини. Річ була лише у цьому, щоб зорґанізувати знову ядро, яке кинулоб голосний клич,, як колись СС. під Мотовилівкою, зорґанізувати провідний центр, обєднуючи біля себе народній рух і скермовуючий його пляново на ліквідацію російсько-большевицького наїзду. Половину пляну мав я вже готового: на чолі повстання його новим ядром, новою Білою Церквою (звідси почалося 15. XI. 1918 р. повстання проти гетьмана) мусять стати знову галичани, тобто Школа Червоних Старшин і Умань. Ні про чисельний стан ні про відносини і настрої у школі, я, розуміється, дотепер не мав поняття, але я був свято переконаний, що вжити школу для задуманої справи не буде надто важко. Навпаки, в моїй розпаленій фантазії уявлялось, що вистане сильний товчок, досить буде вказати на страхіття большевицького режіму, вистарчить їй змалювати ту ролю, яку вона може відіграти в історії України і Школа без вагання підніме потоптаний жовто-блакитний прапор і кинеться до боротьби з Москвою.

Одначе ближча зустріч зі Школою переконала мене, що я глядів на неї надто оптимістично і придумана для неї роля також належить до сфери мрій. Командант школи, бувший український ґенерал, відомий також як препедент до гетьманства, Сокира-Яхонтов, належить, як я довідався зараз на вступі, у большевиків до зовсім „благонадійних", докладає всіх зусиль, шоби не зіпсути собі тої репутації і з

Німеччина заперечує.

БЕРЛІН. 30. 8. ПАТ. Німецька преса помістила офіційний комунікат, який заперечує вістки французької преси про тайні додатки до договору між Польщею і Німеччиною. Такі вістки, які розсіває „Еко де Парі" і „Ліберте" є тільки французьким маневром з метою нарушити взаємини між Польщею і Німеччиною.

—o—

Великі маневри німецької фльоти

БЕРЛІН. 30. 8. ПАТ. Вчора відбулися на Балтійськім Морі великі маневри німецької воєнної фльоти на просторі між островом Лваляид і купелевою місцевістю Варнемінде. У маневрах взяли участь всі великі кораблі крім панцирника „Дойчлянд", кружляка „Кельн" та мінoловців. Маневри почалися зі сумерком, підчас яких відбулися вправи артилерії та наступи кораблів при штучній заслоні. Тисячі видців приглядалися маневрам з покладів кораблів, які передано з тією метою для населення

—o—

Маневри японської фльоти.

МОСКВА, 30. 8. ПАТ. Большевики повідомляють з Токіо, що японська ескарда 75 кораблів вирушила на маневри, які відбудуться на корейських водах. Крім того до Чанґ-Чунґ і Харбіна прилетить 80 японських літаків.

—o—

Маневри американської фльоти.

ВАШИНҐТОН, 30. 8. ПАТ. Команда фльоти Зл. Держав рішила, що поворот фльоти з Атлянтійського Океану наступить 29. жовтня. Тепер фльота проведе кілька тижнів на маневрах в околицях Куби і Панамського Каналу. Дня 23. листопада буде фльота в порті Сан Дієґо

—•—

Самогубство чи вбивство Пренса?

ПАРИЖ, 30. 8. ПАТ. Французька преса оголосила подробиці звіту прокуратора в Діжон Берра про вбивство Пренса. Одночасно преса згадує, що звіт прокуратора протилежний до звіту комісаря париської поліції Ґійоме. Комісар поліції піддержує тезу, що Пренс радше впав жертвою самогубства ніж вбивства

ним про такі речі нема найменшого змислу говорити. Командант-же строевого куріня (себто начальник курсантів), бувший пор. УГА, Владичка, адютант школи бувший хор. УГА Кулинич чи Кулиняк та старшини, як Строкон і Залужний, належать навіть до комуністичної партії. Щож до стрілецтва, то воно так стероризоване і збите большевицькою дурійкою з пантелику, що вжити його до якоїнебудь акції проти большевиків — це покищо зовсім безвиглядна справа. Так інформував мене бувш. пор. СС. Решетуха, який був помічником Владички і з яким я зараз по приїзді до Школи сприятелювався. Він остеріг мене говорити зі стрільцями щонебудь на тему повстання та взагалі натякувати на цю річ, бо між ними, по його відомостям, було кількох завзятих комуністів і агентів уманської чеки, які про все негайно доносять, у першу чергу комісареві Школи. А комісарем у нас був якийсь буковинський жидок Пінковський (здається псевдонім), тип малоосвіченого, але зарозумілого і хитрого „атветственнаго работника", пхаючого свій ніс всюди, де тільки ввижалась йому контрреволюція. З ним, як я завважив, Владичка, Кулинич, Залужний, а також ґен. Сокира-Яхонтов стояли майже на приятельській стопі. Щойно пізніше виявилось, що Владичка і товариші тільки вдавали комуністів і їх дружба з Пінковським мала на меті водити його за ніс і відвертати увагу від того, що діється в Школі. Та вони з цим не звірялись перед ніким, так, що я наразі про справу повстання міг говорити тільки з Решетухою і ще двома старшинами СС., які також якимсь чудом забрили в Умань і служили в якійсь галицькій частині. Одного з них, Х-а, знав я передтим мало, зате знав дуже добре М., що був свого часу адютантом 1. п. п. СС. Так створилась наша стрілецька чвірка, сполучена зі собою традицією, спільнотою поглядів і бажанням відновити стрілецьку неміручу славу, новою боротьбою з московськими зайдами.

(Далі буде.)

ПРОГРАМА СВЯТА

100-ЛІТНИХ УРОДИН БУКОВИНСЬКОГО КОБЗАРЯ ОСИПА ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА У ЧЕРНІВЦЯХ.

I.

СУБОТА, 8. вересня ц. р.:

а) 10-та год. пер. пол. ПАНАХИДА над могилою Поета.

б) год. пів до 12 пер. пол. АКАДЕМІЯ в салі Укр. Нар. Домі.

II.

НЕДІЛЯ, 9. вересня ц. р.:

Год. пів до 11 пер. пол. ВЕЛИКИЙ КОНЦЕРТ у салі Музичного Товариства, в якому візьмуть участь спільні хори: УКР. БУК. КОБЗАР, УКР. МУЖЕСЬКИЙ ХОР Т-ва Міщанська Читальня, МІЩАНСЬКИЙ ХОР і премійований СЕЛЯНСЬКИЙ ХОР із Кіцманя.

Замовляти місця на КОНЦЕРТ і АКАДЕМІЮ можна вже у Секретаріяті Комітету в Укр. Книгарні Ю. Гливка і С-ка, вул. Петровича 4

КОМІТЕТ.

Як створити або розбудувати варстати праці для наших людей?

Про психольоґічні передумови для розбудови промислу і торгівлі.

При нагоді, коли наші економісти або практики в промислі вже відповіли на прилюдний запит п. Тихого з Америки, як створити або розбудувати варстати праці для наших людей у краю, я, хоч не економіст і не практик у промислі, хочу забрати слово в тій справі, тому, що я є переконаний, — зрештою, думаю, так буде переконаних багато з нас, — що заки ми подумаємо над технічними способами, як творити в нас варстати праці, а бодай рівночасно з тим, мусимо подумати над створенням чи підготуванням **психольоґічного ґрунту** в нас для творення чи розбудови нашого промислу.

Як кожний хіба бачить, є основні ріжниці між труднощами розбудови промислу в інших краях і в нас. В інших краях, як в Англії, Франції, Німеччині, Америці і навіть у Польщі, ті труднощі є більше економічно-технічної натури, а в нас є вони більше або і в цілости психольоґічної натури. Ця ріжниця походить з того, що в чужих краях нема ринку збуту на нові товари й вироби, а є багато, аж забагато фахових і спосібних і, головне, людей з ініціятивою, рефлектантів на власні варстати праці, які ще можуть мати легкий доступ до кредиту, а в нас, навпаки, **фізичний ринок збуту** на власні вироби начебто є, бо в нас населення і територія ще не заповнені і не переповнені (бо деж би?) власними виробами, але нема психольоґічного підготування вживати тільки власні вироби, а потім нема власних фахових, досвідчених і з ініціятивою людей, які вміли би взятися до діла та мали потрібні на те фонди.

Одначе і без порівнання з іншими краями ми знаємо, який твердий є в нас психольоґічний ґрунт для розвитку власного промислу. Той ґрунт є твердий не тільки тому, що ми від віків є народ хліборобський, а не купецький і промисловий, але ще й тому, що наша сучасна національна ідеольоґія абсолютно не є пригожа для розвитку ремесла, промислу і торговлі.

Є три первні в нашій психіці й ідеольоґії, які особливо стоять на перешкоді до того. Це наш політичний принципіялізм, клясово-суспільницький чисто соціялістичний світогляд і занадто велике захоплення всім, що чуже.

Політичний принципіялізм не дає нашому промислові розвинутися не тільки тим, що замикає, а бодай утруднює доступ до державного кредиту й утруднює користування здобутками промислу державної нації і співділання з ним, але теж і головно тим, що виснажує занадто й абсорбує наші сили в політиці, а не дає їм у цілости звернутися до промислу і розвинутися в нім. Крім того принципіялізм взагалі шкодить промислові тим, що містить у собі максималізм у роді того „або все, або ніщо", „або пан, або пропав", а такий максималізм не може бути приятелем промислу.

Суспільницький світогляд стоїть на перешкоді розвиткові промислу тим, ну... що ми, просто, є радше спосібні до того, щоби ділити вже готові, кимсь нагромаджені добра, ніж допомагати комусь, щоби він їх громадив. Ми з заздрости і зависти не даємо другому збогачуватися і дороблятися ремеслом, промислом і торговлею, а тому не може наш промисл розвиватися. Замісць цінити і шанувати дужчого і багатшого як такого, що може скріпити сили нації, то ми його валимо і громимо. Це називається в соціялістичній термінольоґії, що ми виступаємо проти всякого визиску, а значить і проти промислової буржуазії і капіталу. Саме тому наші не можуть збогачуватися на нас, а тому збогачуються і газдують на нас чужі і панують над нами. Ось чому всі наші добра земні, підземні і надземні є в руках чужих, а не наших!

Вкінці, наш непоборний внутрішній нахил до захоплення чужою літературою, чужим мистецтвом, чужою силою і чужою культурою переходить у нас і на промисл. Ми з упередженням відносимося до кожного нашого промислового виробу, бо, мовляв, що може наш чоловік дати або зробити доброго? Своє мусить бути вже не знати яке ґеніяльне, добре і доскональне, щоби ми його приняли. А коли ми й апробуємо і приймаємо щось своє не дуже ґеніяльне і доскональне, так робимо це тільки... з патріотизму.

Ці три темні сили сидять глибоко в нашій душі і на ділі вони є причиною не тільки того, що в нас не може розвинутися свій промисл, але й того, що ми взагалі не можемо скріпитися матеріяльно, а тим самим і політично. А тому, якщо ми хочемо розвинути свій промисл, наперед мусимо здавити, розгромити в собі ті темні сили!

Як ми нині стараємося протидіяти тим силам і яких засобів уживаємо до того, щоби пособити свому промислові?

Ці засоби є занадто прості і сімпліцистичні. Це, як відомо, є: словесна заохота наших людей, щоби кидалися на промисл і щоби закладали свої варстати праці, далі, пропаґанда гасла „свій до свого" скріпленого в останнім часі ще додатком „і по своє" і, вкінці, промовлювання і відкликування до патріотизму. Засоби, безумовно, добрі і вони роблять своє, але це рішучо за мало!

Щодо словесної заохоти творити свої варстати праці, то як ми собі це уявляємо? Чи воно так легко і взагалі можливо так з нині на завтра зробити з нас, нації хліборобської, осілої, націю купецьку, промислову? Таж на це складаються десятиліття, якщо не цілі віки! Тай не поможе нічого страшити голодовою смертю або тим, що, мовляв, якщо не будемо закладати своїх варстатів праці, то... пропала Україна! У нас ще, Богу хвала, не большевицькі відносини і хліба в нас ще стане настільки, щоби не дати вимерти з голоду поголовно нашим безробітним. Але... Україна таки зовсім легко може пропасти, якщо ми не поставимо справи як слід!

Щодо гасла „свій до свого і по своє", то ми знаємо вартість усіх гасел, хочби не знати яких ідейних, якщо за ними не стоїть якась сила, якась екзекутива. От, большевикам добре кидати між товаришів усякі „високоідейні" ударні гасла, коли за ними стоять штики, розстріли, Соловки і голодова смерть! А й по інших, культурніших народах від большевиків, як італійцях, німцях, як знаємо, всі високі, державу спасаємі гасла переводяться силою. Деж у нас тої сили взяти?

Так само і відкликування до патріотизму не поможе багато, бо, раз, як знаємо, промисл це діло купецьке, а не патріотичне, а потім, патріотизми є ріжні, а в нас найбільше такого, що нехтує всяким матеріялізмом, отже і промислом, і накликування до патріотизму може саме викликати протилежні наслідки.

Тому, якщо ми дійсно хочемо розвинути свій промисл і створити варстати праці для наших людей, мусимо насамперед змінити свою психіку й ідеольоґію. Ми мусимо створити собі нову ідеольоґію.

Які були в нас національні гасла й ідеольоґії, почавши від половини 19-го століття?

Це були почерзі: вихід у народ у тій цілі, щоби пізнати народ, його вдачу і звичаї і записати його пісні, думи і казки — це був т. зв. етнографізм; потім був так само вихід у народ, щоби його просвіщати — цю роботу виконала і ще досі виконує в нас, у Галичині, „Просвіта“, почавши від 80-их років; далі було гасло освідомити й організувати народ політично, котру то роботу виконали в нас і далі виконують, почавши від 90-их років, наші партії.

Це були гасла й ідеольогії наскрізь ідеалістичні, які мали на цілі єдино те, щоби народ освідомити національно, але які не мали нічого спільного з тим, щоби скріпити народ матеріяльно, йому дати фактичну силу. Щойно напередодні війни ідеольогія і праця дещо диференціонуються і конкретизуються, т. є матеріялізуються, ділячися на працю економічну започатковану пок. Олесницьким і Нижанковським, поправді ограничену до продукції й експорту масла, — працю, якою, поправді кажучи, ми ще дихаємо досі, — далі, на працю в приватнім шкільництві для продукування інтелігенції з народу і на працю в спортово-руханкових товариствах, „Січах“ і „Соколах“, для осягнення фізичної справности народу.

Потім прийшла війна, яка знищила мало не весь наш фактичний дорібок, але яка принесла зі собою великий наш політичний, духовий і фізичний, здвиг і поставила перед нами нові можливости і горизонти, а це можливости осягнення політичної самостійности. Ці можливости це була наша нова ідеольогія і **тою ідеольогією ми живемо досі.**

Розуміється, ми не можемо недоцінювати нашого великого воєнного здвигу і моменту повстання нашого ідеалу, політичної самостійности. Але мусимо признати, що цей ідеал, власне кажучи, ця ідеольогія повстала **сама з себе, спонтанічно і самочинно і без активного співділання нашого інтелекту** (не волі!), а як такої ми не можемо признати, що вона є зі всіх боків оброблена і викінчена.

Вправді наш сучасний націоналізм, на ділі донцівщина, чваниться, що він ту ідеольогію „викінчив“, а навіть, що поставив нову ідеольогію, але поправді це та сама воєнна ідеольогія, а тільки націоналізм її начебто умотивував теоретично, психольогічно і льогічно, а ділі-ж тільки її дещо підкріпив **чужими** цитатами, з **чужих** авторів, а значить, і **чужих відносин, які зовсім не пристають до наших.** Єдина заслуга націоналізму була би тільки та, що він, як це звучить у термінольогії його самого, підніс температуру нашої воєнної ідеольогії до червоности.

Але що варта та червоність, коли ми не знаємо ясного і конкретного шляху, в який спосіб ми до нашої незалежности можемо дійти? Ось! методи, ясні і конкретні методи ми хотіли би мати і їх правдиву і викінчену ідеольогію. Бо **методи не розуміються самі через себе!** А якщо ми думаємо, що ідеольогія має осягнути тільки те, щоби в нас скріпити хотіння і волю до самостійности, а лишає на боці **матеріяльне скріплення нації і шляхи,** як до того скріплення дійти, або інакшими словами, якщо ми не включимо до нашої ідеольогії, як предмету її, і матеріяльного скріплення нації, то можемо бути певні і націоналісти з нами, що ніякої самостійности не осягнемо!

Бо в дійсности як у нас тепер ідуть справи? „Рідна Школа“ ідейно і чисельно паде. Хлопців зі села їде щораз менше до міста, до школи, а ті, що їдуть, не стоять і не можуть стояти ідейно й інтелектуально на тій висоті, що стояли ще донедавна. „Просвіта“ є лише „Просвітою“ і це не є навіть „Народні Університети“, котрі би підносили ценз освіти селян. Кооперація ледви дихає. Тай в очах сусідів навіть наших пять гімназій це наш великанський осяг!

Потім, між нашою інтелігенцією шириться страшне безробіття, вона голодує і нидіє, а найголовніше, вона зменшується щораз більше чисельно. Ні, **вона фізично вимирає!** Державне урядництво, вчительство і судовики, для нас якби вже не істнували, духовенство й адвокатура економічно розгромлені, академічної молоді, власне через стиснення атмосфери, є начебто багато, та вона самоспалюється чи то в безробітті і безчинности, чи в пустопорожнім націоналізмі, а існує і фактично є активна для нас тільки та частина нашої інтелігенції, що приміщується, фактично „висить“, при кооперації.

Отже я питаю: Кого хоче націоналізм організувати і загрівати і запалювати до червоности, щоби будував Україну? Та-ж незадовго, якщо ми вчас не положимо краю цьому повільному, але певному процесові вимирання нашої інтелігенції, то знов дійдемо до стану сперед пятьдесяти літ, що будемо тільки „хлоп і поп“, отже чи з ними будемо будувати Україну?...

І саме тут стає перед нами в цілій своїй величі питання розбудови нашого промислу **і конечність включення цього питання до нашої ідеольогії,** щоби під грозою поновної, вже не знати котрої з ряду в нашій історії, страти своєї національної еліти, дати варстати праці нашій істнуючій інтелігенції і щоби далі її з народу продукувати.

Розуміється, тут могли би наші націоналісти сказати: отже ми збираємося продати наше первородство за миску сочевиці, начебто заміняти національний ідеал за ремесло, промисл і торговлю!

Але саме тому ми мусимо поставити справу ширше. Вдійсности наші інтелігенти находять і можуть найти варстати праці не тільки в промислі. Їх вони находять і в „Рідній Школі“ і в „Просвіті“ і кооперації, а так само в журналістиці і театрі і взагалі в літературі і мистецтві, а тому ми мусимо справу розбудови варстатів праці в промислі трактувати на рівні і в стислім звязку з розбудовою варстатів праці в інших ділянках нашого життя. Лиш у той спосіб справа розбудови нашого промислу набере і може набрати загально-національного значіння, а наше громадянство зрозуміє, чому воно мусить купувати і вживати тільки своїх виробів і чому мусить дітей посилати тільки до своєї школи, купувати і читати лиш свої книжки і часописи і т. д.

Гадаю, наше національне життя, а власне його форми, шляхи і методи ждуть на свою велику синтезу, а наша нація на свого великого ідеольога. Ми досі маємо великих і спосібних поодиноких і окремих у ріжних ділянках ідеольогів, рідношкільників, просвітників, кооператорів, літераторів, критиків і т. д., але не маємо одного такого, котрий обняв би своїм умом однаково глибоко всі ділянки і в усім сказав своє авторитетне слово. Ми ждемо на те, щоби хтось найшовся між нами такий, який би своїм огненним словом і залізною льогікою однаково запалив і запалював нас до стремління до нашого політичного ідеалу, як і **до позитивної праці** на всіх ділянках нашого національного життя. А то при цій ідеольогії, яку ми нині маємо, той наш напрямок, котрий найбільше має в собі фраз, **acute dicta** і вигуків, а найменше заохочує до позитивної праці, — націоналізм, — вважається в нас за останнє слово в історії розвитку нашої національної ідеольогії!

На цім я міг би скінчити. Одначе щоби не видавалося, що я ціню тільки речі духові, а не ціню матеріяльних, я ще скажу, як я собі уявляю з технічно-економічного боку, як можна і треба творити в нас варстати праці для наших людей у промислі.

Передовсім думаю, що в нас на початок не може розвиватися ані чистоприватний ані частокооперативний промисл. Приватний тому, що в нас ані нема спосібних до того людей, ані їх як приватних підприємців з причин, про які я вгорі говорив, громадянство не підтримає.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 1. ВЕРЕСНЯ 1934.

В. ДОРОШЕВИЧ*).

Не тії пяти.

(Китайська казка.)

Як усе в Китаю, так і ця казка надзвичайно розумна, глибокодумна та у великій мірі повчаюча.

Люди, як кріси.

Їх набивають із заду.

Якби педагоги не доказували, що людей потрібно набивати добрими ідеями з голови — правителі у всім світі продовжують набивати їх добрими ідеями з заду, від спини починаючи і нижче.

Китайці, як вам відомо, дійшли до найвищої точки. Вони вмовляють своїм громадянам добрі ідеї бамбуками в пяти.

Чому саме в пяти?

Напевне тому, що перед карою у людини душа зі страху ховається в пяти.

А тому, що вона ховається в пяти, — то там її і вмовляють національними бамбуками.

Син сонця, брат місяця, батько всіх зір на небі, переможець усіх народів на землі, зверхник усіх цісарів, царів, королів, султанів і князів, великий, славетній, могутній й наймудріший Богдихан Чінґ-Чанґ сидів в державній раді між найдобірнішими, найбільшими тонкошкірими своїми мандаринами.

Богдихан задумався і прорік.

І голос його був дзвоном дзвіночка.

— По мудрости своїй ми хотіли би знати, що робиться в нас у Китаю. Між вами, наші добірні мандарини, ми видимо нашого славетного Тун-Лі. Він найближче з усіх до краю й народу. Він начальник поліції. Він відає харчуванням та має нагляд за моральністю. Годує народ рижом та бамбуками. Славетний та мудрий Тун-Лі. Встань та не боячись за свої шляхетні пяти, скажи нам, як мається наш край.

Всі підняли пальці на знак пошани до Богдихана.

Тун-Лі підвівся і вклонився згідно з церемоніялом 472 рази, промовив:

— Сину неба! І собака гавкає при місяці. Тому і я набираю сміливости говорити в твоїй присутности. Нікчемний хробак буде говорити правду. Тому що брехню треба видумувати. А деж набереться для цього розуму в безмізкого хробака. Видумують розумні люди, для дурнів же добра й правди... Пекін воює з Нанкіном. Нанкін з Кантоном, Кантон з Шанхаєм. І не дивлячись на це розквіт Китаю безсумнівний. Розквіт нашого великого Китаю досяг такого рівня, що всі чужоземні дияволи готові поїсти самих себе від заздрости. Досить того, великий і премудрий Богдихане, коли я скажу тобі одну річ. Розквіт Китаю дійшов до того, що тут кури несуть золоті яйця...

— Як золоті яйця?! — вигукнув Богдихан.

І голос його був, як дзвін срібних дзвіночків.

— Так, але то лише буває в казках?!

Тун-Лі згідно з церемоніялом вклонився 372 рази та відповів:

— То буває лише в країні казкового добробуту — в Китаю. Колиб ти не був Богдиханом, то я сказав би тобі: пройдися сам на торг, не роздушивши на дорозі свого нікчемного хробака, наймилостивіше поглянь. Що коштує десять яєць? Десять червінців! Що не яйце, то червінець! В інших країнах людина мусить цілий день працювати зранку до вечора, щоби заробити червінець. А в нас? Курка кудкудакнула — й червінець. Кудкудак-кудкудак-кудкудак-кудкудак — і червінець?

Всі піднесли пальці як знак здивовання, лише мудрець Чі-Сан промовив:

— Там, де занадто весело для курей, звичайно, сумно живеться людям!

Але Богдихан, зробивши йому ласкаво знак замовкнути, зауважив:

— Наш славний учитель Чі-Сан вельми мудрий, а тому Тун-Лі, не звертай на нього жадної уваги. На те й мудрість на землі, щоби засмутити радість. На те й хмари на небі, щоби затьмити сонце. То як ти сказав, Тун-Лі? Кудкудак — і червінець?

— Кудкудак-кудкудак-кудкудак і червінець! Кудкудак і червінець! Кудкудак і червінець-...

І вся державна рада зі захопленням повторювала:

— Кудкудак і червінець!

Ніколи ще не було такого веселого засідання державної ради.

Богдихан наказав ударити у там-там і сказав:

Оголошую засідання державної ради закінченим! Державна рада — це місце нудьги, клопоту й жури. А я занадто щасливий зараз, занадто веселий, занадто душа радується, щоби засідати в такому нудному місці! Оголошую у всім Пекіні трьохденне народне святкування й забави з фаєрверками та ілюмінацією з приводу радісної події!

І державна рада розійшлася при вигуках:

— Кудкудак і червінець! Кудкудак і червінець!

Веселий та щасливий увійшов у свої сади Богдихан Чінґ-Чанґ.

Першогож зустрінутого мандарина 14. ранги зразу підвищив до 1-ої.

Зустрінуту мамку свого старшого сина підніс до ранги генерал-фельдмаршала та йшов, розсипаючи відзнаки Дракона, кольорових

*) В. Дорошевич — це визначний московський гумурист. Він як і всі інші московські гумористи українського походження. Колись надзвичайно популярний. „Король фейлетоністів, як його звали. Деякі його речі, особливо „Східні казки“, ще й досі не втратили вартости. Його китайська казка — „Не тії пяти“ — мовби тільки що тепер написана.

Кооперативний тому, що це за тяжка машина, яка вимагає відразу поставлення справи на широку скалю і вимагає багато, як на наші відносини, грошей, яких у нас нема, а й людей охочих і солідних, які провадили би кооперативу, нема.

Тому мусить це бути щось посереднього. А саме: мають творитися кооперативи, з членами, уділами, управами і Надзірними Радами, але головний директор має бути рівночасно і директором, і підприємцем і ремісником, якби він був приватним підприємцем і ремісником. Значить, він „живе з кооперативи", а кооператива є тільки на те, щоби йому дати льокаль, фірму, начиння і скрівець на початок і клієнтелю. Щойно як „кооператива" розвивається і дає заняття і заробіток більшій кількости персоналу, переходить на форму чистої кооперативи з платними директорами, контролею і т. д. Діловодство, очевидно, від самого початку ведеться на кооперативний лад. Доля такої кооперативи-підприємства виключно залежить від солідности, характерности, вмілости і сприту директора-підприємця і ремісника.

Одначе і повстання і творення таких кооператив не можна лишити своїй долі. Це з тої причини, що, раз, у нас нема грошей, то є тих складених з уділів, на те, щоби пустити в рух навіть ті мініятурні на початок кооперативи, а потім, нема таких підприємчивих директорів-підприємців, котрі би хотіли і могли закладати такі кооперативи-підприємства. Тому повинна повстати у Львові Фінансово-ініціятивна Колегія, начебто Промислово-пропагандивне Міністерство, котра би мала подвійне завдання: кредитувати на початок кооперативи-підприємства і давати ініціятиву до їх заклалання.

Колегія повинна складатися, найвище з 5—7 осіб, представників банковости, промислу, кооперації й інтелектуалістів і мала би мати до розпорядимости відповідний капітал, утворений на акційних основах.

Колегія мала би вести реєстр істнуючих наших підприємств, приватних і кооперативних, і розробляти плян, який рід підприємства і в якій місцевости найперше мається заложити. Так само мала би вести реєстр наших людей, котрі мали би фахову освіту і виявили та заявили охоту вести власне підприємство-кооперативу. Першенство у Колегії мали би ті кандидати, які мають якийсь власний маєток, тому що вони скорше дають ґарантію солідного ведення підприємства ніж ті, які нічого не мають.

І. Билина.

Урядовий титул Гітлера.

БЕРЛІН, 30. 8. ПАТ. Міністерство внутрішніх справ вияснює, що урядовий титул Гітлера у внутрішньо-політичних зносинах звучить: вожд і канцлер республики, у взаєминах зі заграницею: німецький канцлер республики.

По широкому світі.

— На сходинах Ради Ліґи Націй 7. вересня ц. р. В. Британію заступатиме мін. Іден; на загальних зборах Ліґи Націй мін. Саймон.

— У Відні арештували всенімецького посла Гампля, який стане перед військовим судом.

— Військовий суд засудив двох учасників нападу на палату канцлера в дні 25. липня ц. р. за арештування міністрів Фея і Карвінського по 15 років вязниці.

— Наймолодший син англійського короля Юрій заручився з грецькою княжною Мариною, донькою кн. Миколи, молодшого брата б. грецького короля Константина.

За шість років 2 міліони жертв.

МОСКВА, 29. 8. ПАТ. На основі вісток, що походять з офіціяльних совітських документів, за роки 1917—1923 згинуло в Совітах 1.761.065 осіб. Все те жертви терору совітської влади. Це число обіймає: 25 єпископів, 1.215 священиків, 6.575 учителів, 8.800 лікарів, 54.850 старшин, 260.000 вояків, 10.500 поліцистів, 448.000 жандармів, 19.850 урядовців, 344.250 умових робітників, 815.000 селян і 192.000 робітників. Це найкраща ілюстрація до більшовицького „гуманітаризму", на який покликуються приятелі совітської системи.

Чваниться приналежністю до великої української нації — то підпишіть і вплатіть до кінця липня 1934 р. позичку Рідній Школі. Одна грамота 25 зол.

Ланцюх внутрішньої позички

„Рідній Школі" навязався.

Перерваний вакаціями ланцюх внутрішньої позички „Рідній Школі" вже навязався наново. З ріжних сторін запевняють, що тепер саме *найвідповідніша пора на поширення акції у справі внутрішньої позички „Рідній Школі"*.

Напр. Комісія для переведення внутрішньої позички в *Новім Селі* коло Підволочиськ (голова, пані меценасова Стефанія Сеникова), жадаючи письмом з 28. серпня 1934 р. дальших 100 деклярацій внутрішньої позички пише:

„...Бо тепер найдогідніша на це пора. Тепер у нас вдасться перевести внутрішню позичку і зібрати гроші".

Очевидно, подібні відносини є тепер і по всіх інших повітах та місцевостях і тому надіємося, що й вони не дадуть на себе довго чекати і відгукнуться.

Музей Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові підписав 30. серпня ц. р. 2 позички.

Прохаємо з підпискою і вплаченням внутрішньої позички не ждати аж до останнього речинця, себто до кінця жовтня ц. р., але негайно надсилати підписані деклярації і вплачувати гроші. Бо, якщо ходить про ратальні оплати, то останній речинець вже не такий далекий, отже треба поспішитися.

Очевидно масову участь у підписуванні внутрішньої позички „Рідній Школі" повинні взяти не тільки в першу чергу всі кооперативні, освітні й культурні установи і підприємства та поодинокі громадяни на всіх українських землях у Польщі, але й заточенці з цілої Польщі, а також українська еміґрація в европейських державах і за океаном.

Пригадуємо, що одна внутрішня позичка „Рідній Школі" виносить 25 зол. Одначе ті, що їх не стати на 25 зол., можуть зголошувати збірну позичку (напр. 5 громадян по 5 зол.). Внутрішню позичку можна вплачувати нараз або ратами. Для краще матеріяльно поставлених установ чи одиниць нема ніякого обмеження ані щодо числа позичок ані щодо вплачених квот нараз чи ратами.

Про наладнання чи відновлення акції внутрішньої позички по повітам і громадам прохаємо негайно повідомляти *Головну Управу „Рідної Школи" у Львові, вул. Словацького ч. 14.* Туди писати би також за позичковими деклараціями й чеками РШ для пересилки рат.

ві юпки, бурульки, — як зорі на чумацькому шляху.

Так дійшов він до самітної будки в саду, де між квітами жив мудрець Чі-Сан.

— Люблю мудрців лише здалека! — сказав Богдихан, — близько з ними ні про що говорити! Вас, мудрців, не обдаруєш ані відзнакою Дракона третьої, другої ані навіть першої кляси! Вас не потішають ні жовті, ні блакитні лейбики. Вас не цікавлять навіть бурульки на шапці!

— О, великий та славетний Богдихане!—відповів мудрець, — якби ти з безмірної своєї ласки подарував мені десять яєць, — я не знайшов би у нашій китайській мові слів подяки Тобі.

— Як? Ти? Мудрець — зі здивованням вигукнув Богдихан, — врадувавбися таким нікчемним дарунком?

— А хіба їсти мусять лише одні тільки дурні? — запитав Чі-Сан, — я мав честь довести до відома твого, що там, де є дуже весело для курей, звичайно не зовсім буває весело для людей. Це дуже гарно: кудкудак і червінець! Але людям при цьому приходиться вмирати з голоду.

— А щоб його дракони пірвали цього проклятого Тун-Лі! — розлучливо вигукнув Богдихан, — мене, Сина неба, він зробив якимось когутом із курника! Я зверхник 500 міліонів китайців, врадувався, як когут у курнику! Кудкудак і червінець!

Богдихан так схвилювався, що навіть забув наказати видати для мудрця десять яєць, поспішив до палати, наказав негайно припинити всі святкування й забави, фаєрверки та ілюмінації й негайно скликати засідання державної ради з приводу надзвичайно важної, негайної справи.

Державна рада зійшлася.

Великий Богдихан був похмурний і голос його був, як гуркіт барабану.

(Докінчення буде.)

Невже чеські аґрарники зміняють політику на Закарпатті?

З приводу появи „Землі і Волі", органу аграрників в українській мові.

(Кореспонденція з Закарпаття).

Ужгород, 24. серпня 1934.

Читачам „Діла" відомо з дописів, що на Закарпатті панує неподільно диктатура чеської аґрарної партії. В її руках цілий адміністраційний апарат і вона його використовує як засіб впливу на маси. Ця метода перебрана від колишнього мадярського режіму. Чеським аґрарам відразу вдалося просунути своїх людей на посліс до парляменту. Але часи міняються. Не треба забувати, що Чехословаччина всеж таки демократична держава й мадярських засобів аґрарники не змогли застосувати послідовно. Всеж таки за тих 15 років, в яких Закарпаття находиться в складі ЧСР почала, правда, з усякими перепонами, витворюватися своя народня, національно свідома інтеліґенція, яка, вийшовши з народу, не цілком порвала з його інтересами. Також рідна початкова школа, що останні 3— 4 роки так буйно розвинулася, мала великий вплив на ту свідомість, що починає вже проявлятися в народніх низах. Разом зі загальною свідомістю росте й українська національна свідомість. Чеська аґрарна партія, як партія станова, яка для інших народів — німців, мадярів, жидів, ба й навіть словаків дає широкі можливости для розвитку їхньої культури й видає в їх рідній мові аґрарні часописи та провадить сільсько-господарську освіту в рідній мові кожної народности, на Закарпатті стала на ґрунт москвофільства й руссости. Вона стала фаворизувати штучний москвофільський рух, який майже отверто підтримують сусіди як антагоністичний українському рухові, що з їх становища вважається шкідливим, бо не йде по лінії їх державних інтересів. У чому тут полягала політична мудрість аґрарної партії, що з такою енерґією поборювала досі цілком культурний, льояльний, ба навіть прихильний до чеської державности український рух, трудно збагнути. Ця партія зве себе демократичною й республиканською і тому тяжко пояснити поборювання українського культурного руху обскурантизмом і назадництвом, бо як ми знаємо, то навіть за часів царату земства на Україні вживали української мови для ширення с.-господарського знання між народом. Але чеська аґрарна партія всі свої партійні й с.-господарські видання для Закарпаття друкує неграмотною московською мовою. Хоч цю неграмотну писанину якоюсь кальченою невідомою досі славянською мовою трудно вважати за московську мову, бо це скорше є знущання над нею, якась провокація, а не пропаґанда московської культури. Зрештою, аґрарна партія ніколи й не думала серіозно про пропаґанду московської культури на Закарпатті, а її москвофільство було лише засобом боротьби з українським рухом. Що тут москвофільська культура не має жадного ґрунту, то ми маємо такі приклади з життя: мукачівська фабрика яничарів, що зветься учительською семинарією, старається всіма силами защіпити свойому вихованцям московську культуру, але марна

праця — коли вихованець стає учителем, то через два-три роки такий „твердий русскій" цілком змякне. І так маючи слабе знання московської мови, яку здобув у цій семинарії, оточений українською народною стихією, цілком забуває її. Тому навіть смішно говорити булоб про якусь конкуренцію двох культур — української й московської. Але якби була на цей невтральний шлях стала аґрарна партія апочатку, то по москвофілах і сліду не булоб.

А ось вже нарешті вийшов давно заповіджений двотижневик „Земля і Воля", який видають українці члени аґрарної партії. Тим самим можна вважати, що чеська аґрарна партія стала на ґрунті невтральному і вже хоч бодай не буде активно поборювати українського руху на Закарпатті. Українці нічого більше від аґрарного режіму й не вимагали, як тільки одного: „не помагайте ні нам, ні ворогам нашим"...

Факт виходу „Землі і Волі" викликав між москвофілами метушню й переляк. Аґрарні русотяпи не на жарт перелякалися — скликали в Мукачеві свою русотяпську нараду. Головними аранжерами цієї наради були сен. Бачинський й посол Щирецький, які вимагали виключення тих членів, що видають „З. і В." з партії за порушення партійної дисципліни. І цілком зрозуміло — українці, члени аґрарної партії, мають ближчі зносини з народною масою, краще розуміють душу народу, ніж ті „істинно-русскіє" мадярони, що лише з народом намагаються говорити якимось славянським воляпіком, а між собою говорять по мадярськи. А найбільша небезпека насувається для тих, що виключно завдяки свому неґативному становищу до українського руху, своїй украінофобії, а не своїм орґанізаційним здібностям чи праці досягли провідного становища в партії та дійшли до великого майна. Ці так легко не здадуть своїх „русских" позицій. Чи рядові члени аґрарчої партії будуть підтримувати цих „русских" в їх боротьбі з українцями, членами аґрарної партії — можна сумніватися. Знаємо одно — народні маси взагалі настроєні проти пануючого аґрарного режіму, бо вважають його головною причиною теперішньої своєї біди. Українськаж орієнтація може бути хіба не злим засобом аґрарній партії для вдержання своєї дотеперішньої позиції — мовляв, це все нещастя завинила не чеська аґрарна партія, а всілякі ці русскіє Бачинські та Щирецькі, що як члени парляменту вели виключно боротьбу з українським рухом та шкільним відділом в Ужгороді, домагаючися для народу панацеї від усіх бід у формі московської мови для голодних верховинців Закарпаття, набиваючи собі кишені та зовсім забуваючи за народне лихо. Крім того „Земля і Воля" буде певним налигачем для всяких Щирецьких, що публично почали вже цілуватися з Фенціком, союзником чеського фашиста Стржібрного. Зрештою, рускій мавр вже зробив свою роботу... Колиж рускіє маври гадають, що їм легко буде скинути відповідальність за наслідки аґрарного режіму із себе на чехів та чкурнути в обійми опозиційного Фенціка, то вони помиляються — чеські аґрари всі неґативні наслідки цього режіму дуже зручно можуть зіпхнути саме на плечі Бачинських та Щирецьких, бо вони фактично як автохтони відповідають за цей режім. А якою позитивною працею зможуть вони виказатися перед народом? Боротьба з українським рухом не є жадною позитивною працею і нарід з цієї боротьби жадної користи не має.

Якже поставилася до цього виходу нового українського часопису українська преса на Закарпатті. Покищо маємо лише голоси с.-д. „*Вперед*" та „*Українського Слова*".

Цілком зрозуміло, що с.-д. „*Вперед*", що провадив найзавзятішу боротьбу з назадницьким, чорносотенним, антинароднім, безґрунтовним, зловим москвофільством та на своїх плечах переніс вагу боротьби з аґрарним режімом, поставився гостро неґативно, вважаючи, що овечою шкурою аґрарних вовків є „Земля і Воля" — це часопис, що його почали видавати аґрарні пани, побачивши, що під ними почала хитатися українська земля".

На „*Українське Слово*" — „ґазета робить добре враження і під національним оглядом написана тепло, бездоганно". Але „аґрарники народовці повинні переперти, щоби аґрарна партія не вела на будуче дволичну політику: українську і москвофільську. Коли того не перепруть, — то ґазета не буде жадним успіхом для народовецької ідеї, а навпаки, буде шкідливою, бо заведе баламутство і дезорієнтацію в народовецькі ряди. Волімо мати явного ворога, ніж нещирого приятеля".

На одному всі згоджуються — видання „Землі і Волі" є проявом перемоги української національної ідеї на Закарпатті.

М. О.

Українські поминки в Німецькім Яблонні у ЧСР.

З ініціятиви С. У. П. О. уладив В. У. В Р. С: у Німецькім Яблоннім, 12. серпня ц. р. „Українське Свято", а радше „Поминки", на які зїхались українські еміґранти, навіть і з дальших сторін, щоби віддати поклін тим, що віддали за український нарід все, що мали, себто і життя. Було це перше більше свято в Німецькім Яблоннім від часу перенесення Української Бриґади.

Участь взяли: Українське Допомогове Т-во (Ліберець), Самопоміч (Молод. Болеслава), Відділи УВРС (Турнів, Ліберець, Терезин, Мімонь, Мост, Молод. Болеслава) та багато осіб. Найчисленнішу участь взяли українці з Ліберця, що приїхали двома автобусами з прапором і дутою орхестрою У. Д. Т. (69 осіб).

В год. 9.45 рано рушив похід містом до українського памятника: жінки та діти несли шість вінків та китиці квітів. Під гарно прибраним квітами та жовто-блакитним прапором памятником зібралося вже багато місцевого населення. Музика УДТ під управою п. В. Греськова відіграла два українські похоронні марші і національний гимн. Промовляли: пп. Йовик (Нім. Яблонне), Перець (Літомержіце), Греськів (Ліберець) та від українських дітей виступив з деклямацією „Нашим героям" Д. Тедорук, учень 2. кл. ґімн. у Ржевницях (Ліберець). У уст усіх бесідників чулось одно — єдність та любов до свого народу.

Присутні відвідали український цвинтар у сусіднім ліску, де не один знайшов могилу свого вірного друга, а навіть і свояка.

По полудні в гостинниці нашого еміґранта п. Кащишина у Вальдав відбувся концерт орхестри УДТ (Ліберець), а в год. 18. академія в честь І. Франка. В програму входили: реферати в українській, чеській і німецькій мові (п. Вакар); скрипкове сольо (п. Гурко — учитель з Підкарпаття), сольо на цимбалах (п. Яблонь-Ліберець), деклямації (дві учениці української ґімназії у Ржевницях), та музичні виступи орхестри УДТ.

Свято мало велике моральне значіння та підбадьорило учасників а з уст чужинців можна було почути слова небіжчика бурмістра і посла п. Кравса, що підчас посвячення тогож памятника сказав: „Нарід, що так славить своїх поляглих героїв, славить самий себе".

Треба зазначити, що майже від усіх місцевих чеських орґанізацій прийшли делеґації.

(„Український Тиждень".)

НОВИНКИ

— ПРИЙМАЮ ЯК ДАВНІШЕ в моїм дентистичнім заведенні Сикстуська 17 від 9—1 і від 3—6. Пльомбовання зубів, штучні зуби в золоті, плятині і кавчуку. Насс. 33 1-3

— ПРОСИМО КУПУВАТИ ТІЛЬКИ У ФІРМАХ, ЯКІ ОГОЛОШУЮТЬСЯ В НАШОМУ ЧАСОПИСІ ТА ПРОСИМО ПОКЛИКУВАТИСЬ НА ОГОЛОШЕННЯ.

— ПОДАЄМО ДО ЗАГАЛЬНОГО ВІДОМА що всякі оповістки про загальні збори, концерти, відчити, товариські сходини, посмертні згадки та вістки особистого характеру міститимемо тільки за оплатою. — Адміністрація „Діла".

— Засідання Фільольоґічної Секції НТШ у Львові в справі конгресу славістів відбудеться

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 1. ВЕРЕСНЯ 1934.

О. Д-Р ЙОС. ЗАСТИРЕЦЬ.

Про своячку Ос. Ю. Федьковича, Евгенію Ольгу гербу Сас Жураківську українсько-німецьку поетку.

(З нагоди століття уродин Федьковича)

Різдвяні свята 1916 р. провів я з недужою особою з родини в санаторії під Віднем. Не мали ми святої вечері, тому вдивлявся я з балькону з тугою в підскакуючі огнисті ящірки, які переганялися під горами Альп, що здавалося бігають по небі і ловлять зорі. Це бігали залізничі, освітлені потяги. Коби вони — думав я — привезли нам вістку, що з туги за вічнім і з жертв війни зродилося з Різдвом велике „соборне діло". Вернув я до великого, спільного стола, а там побачив я на столі листи і ріжні брошури, які надійшли, а між ними і „Gedichte von Eugenie Olga de Sas Żurakowska. Wien 1915. Verlag der Herausgeberin Druck von Jos. Hoyer, Wien. IX. Liechtensteinstrasse 3". Я глянув на стор. 11. і там з зачудованням прочитав я слова:

„Nur trotzig dem Feinde die Stirne bieten
Und tapfer besiegen des Feindes List
Zaporoże — soll das Losungswort sein!

Я закликав: „Це українська душа писала!" Я почав кореспонденцію з друкарнею і матірю Евгенії Ольги Жураківської. „Was das Ruthenische in den Schriften meiner Tochter Eugenia Olga anbetrifft, so hatte sie durch die Gedichte Fedkowicz, der meiner Schwiegermutter Neffe war, angeeifert, welche sie mit Verehrung gelesen, interesierte sie siech auch um die ruthenische Literatur..." Так писала мені Людміла, мати поетки з Hinterholz. Вона пояснила мені відтак чому Йосиф Гординський, батько нашого Осипа Юрія Федьковича ворогував зі сином, який прозвався Федьковичом по матері, а не по батькові. Цього не подали досі біоґрафи поета та ювилейні статті про поета. Мати поетки так мені пояснила цю справу: „Батько поета, Йосиф Гординський рідний брат моєї матері був ожений з українкою, Федьковичівною. Як поляк з прадідів і польський патріот та шовініст погнівався зі сином-поетом за його українські переконання. Тому поет приняв призвіще матері Федькович. Батько перепросився аж умираючи в Чернівцях і залишив поетові три доми при давній Blumengasse коло „Европейської каварні". Це важне для життепису поета.

Та вернім до Євгенії Ольги. Вона вродилася в Новоселиці на Буковині 5. листопада 1895 р. Дід її по матері, учитель музики і латини з Галичини родом, образований поляк, оповідав проживаючи у своєї доньки Людміли про угорське повстання з 1848 р., про Петефі, про мазурську різню 1846 р. та про повстання 1863 р. При тім молода поетка дуже добре придивлялася до життя нашого люду на Буковині і подібно як поет Федькович переняла з народу велику чутливість на красу природи, а передусім на людське горе. Твори поета читала з одушевленням тимбільше, що він її свояк. Як учениця вчилася дуже добре і вже дитиною написала стих у честь учительки пані Гріліч, вписувала вірші своїм товаришкам в альбуми, а підчас літнього побуту в Галичині написала „Очерет і вода". У виділовій школі в Чернівцях управляв протестантський пастор, а вчили її теж Müller і Ільницький. Перелом у її житті творить 12-ий рік життя. По причині якихсь родинних відносин мати з дітьми переселилася до Відня. Це велика втрата для української літератури, бо її молоденька, найздібніша, як побачимо, донька поетка втратила на все батьківщину і рідне слово, якого вже у Відні не почула, бо перейшовши там до німецьких шкіл і студіюючи анґлійську мову і фортепіян (згодом почала компонувати) не було кому молоденьке дівча виховати для України. Поетка відбула подорожі до Венеції, Мірамаре, над Лабу, до Інсбруку, де над Іном у задумі годинами висиджувала, а перед сходом сонця вставала жалуючися, що не всилі віддати краси природи. Пізнала ріжних людей і поробила великі досвідні спостереження. Пізнала також ріжні характери на яких надивилася і в віденських театрах, де пильно студіювала драму.

У той час влюбився в ній богатий, гарний молодець родом з Австрії, який однак мешкав у Шікаґо, де мав великий готель. Молода, залюблена душа завагалася, чи їхати в Америку, покидати надію на поворот на Буковину, кинути поезію, а ввійти в чужу клясу людей реалістів-купців і то ще американців! Та нареченого не судилось її більше й побачити, бо вибухла війна. Зболіле, чутливе серце шукало відради в допомозі раненим жовнірам по віденських шпиталях, де були українці з Галичини й її „земляки" з Буковини. Виконуючи таке гарне діло милосердя в касарні Радецького простудилася в найбільші морози і 10. січня 1915 занедужала на запалення олегочної, яке перейшло в катар грудей і комплікації. Мати дякувала чудну доньку як це було в її силах. Дня 24. вересня 1915 сказала до матері: „Мамо, другого ранка вже не буду оглядати. Серце мені тісне". Приняла св. Тайни. По кількох годинах

ся дня 1. вересня ц. р. в 18. год. у бібліотечній салі.

— **Україніка.** В останніх книжках відомого французького словянознавчого місячника „Le Monde Slave" були такі статті, присвячені Україні: Е. Борщака — Україна в літературі східної Европи (продовження) та Рене Мартеля — Національна політика совітів на Україні. Німецький „Jahrbücher für Kultur und Geschichte der Slaven" (Bd. X/1—2) помістив рецензії М. Антоновича на такі українські книжки: Українсько-московська війна 1920 р. ч. І. Варшава 1933; Д. Дорошенко — Нарис історії України, ч. ІІ. Варшава, 1933; Яків Огородник — Григорій Сковорода та Benedictus Spinoza Прага 1934. — Чеський „Casopis Narodniho Musea" (кн. 1—2, CVIII., 1934) помістив більшу рецензію Д. Дорошенка на нові книги польських істориків: Казіміра Левицького — Князь Констянтин Острозький та Берестейська Унія 1596. Львів, 1933 та Владислава Томкієвича — Ярема Вишнівецький (1612—1651). Варшава, 1933. Автор, докладно реферуючи ці книги, подає і українську літературу, щодо зачеплених питань. — В тійже книзі „Casopisu" є ще рецензія І. В. на книжку: Д. Дорошенка — Нарис історії України, Варшава, 1933, т. ІІ., та Д. Д.: Das geistige Leben der Ukraine in Vergangenheit und Gegenwart — видану д-ром В. Залозецьким (1933), що складається зі статтей: І. Мірчука, Д. Дорошенка, В. Залозецького, Л. Білецького, Д. Антоновича, З. Кузелі. — Чеський тижневик „Cin" (ч. 33 ц. р.) надрукував статтю А. Червіна — „Чехи у Українці", писану на Волині. Автор докладно аналізує життя українців і чехів на Волині та каже, що українці помалу, але певно йдуть наперед, а чехи „заснули на лаврах" і не стоять уже на чолі господарського та культурного життя. Автор придивлюється найбільше господарському рухові українців і стверджує, що українці, які вчилися колись у чехів, нині їх випередили та йдуть своїми самостійними шляхами і проявляють активність, що їм мусить виплатитися. — У тійже книжечці „Cina" А. Гартль подає рецензію на книжечку віршів „Країна див" Ю. Боршоша-Кумятського, „лірика підкарпато-руської бідні"; у тижневику поміщений теж переклад поезії Боршоша — „Зачарована земля".

— **Конфіската календаря „Місіонаря" на 1935.** Жовківське староство сконфіскувало цілий наклад календаря „Місіонаря" ЧСВВ на 1935 р. Окружний суд у Львові ще не затвердив тієї конфіскати.

— **Друкарський чортик.** У вчорашньому числі в замітці „**Українська консерваторія в Києві**" вкралися дві прикрі друкарські помилки. Слово: **високообдарованих** складено на „високообразованих". Ціле речення звучить так: При вищій муз. школі мають утворити окрему групу **високообдарованих** дітей, школу майстрів (майстершуле) і аспірантуру. Школа майстрів (майстершуле) буде підготовляти виконавців віртуозів споміж студентів, які покінчили консерваторію.

— **Польське Т-во прихильників мистецтва** у Львові (дім промислового музею) розпочинає новий виставовий сезон відкриттям великої вистави, присвяченої творчости Витовта Прушковського (1846—1896), що брав теми до своїх образів з богатої скарбниці людової фантастики або з творів великої романтичної літератури. Визначався теж як знаменитий портретист і маляр краєвидів. Вистава отворена від 10 до 19 год. попол.

— **Війт дефраўдантом.** В апеляційному суді у Львові відбулася розправа проти начальника громади Дрогоїв пов. Ярослав, Миколи Свила, під закидом спроневірення з громадської каси 1.200 зол., які стягнув за податки. Свила засуджено на 16 місяців вязниці без припинення кари.

— **Брошуру о. В. Ваврика ЧСВВ п. н. „Червоні обманці без маски"** сконфіскувало жовківське староство ще в листопаді минулого року. Цього року видавництво ЧСВВ у Жовкві видало згадану брошурку вдруге по конфіскаті, але її теж сконфісковано.

— **Втопився рятуючи других.** В часі купелі в Пруті в селі Воскресинцях пов. Коломия почали тонути три дівчинки у віці 7 до 9 літ. На рятунок кинувся 20-літній ученик коломийської гімназії Михайло Гулюк, що сидів на березі. Одначе хлопець через необережність дістався у крутіж і пішов на дно. Тимчасом дівчатка врятували місцеві парубки. Тіло ученика виловили аж на другий день.

— **Краєва хроніка.** На лісній дорозі біля Гребенного пов. Рава Руська пострілив хтось 64-літного Миколу Мороза, який помер у шпиталі. Була це мабуть пімста за процес, бо Мороз любив процесуватись. — На Стан. Юрика і Руд. Броньчака, що їхали роверами дорогою крізь Томашівці пов. Калуш, напало чотирьох людей з палками, які побили їх і відобрали один ровер. З другим ровером Броньчак утік. — Підчас добування піску в Антонівці пов. Товмач присипала земля двох робітників, з яких одного не вдалося відрятувати.

— **Зішите серце.** В місцевості Орехово-Зуєво під Москвою хірург Демідов перевів незвичайну операцію на одним робітнику, якому зішив серце, ранене в чотирьох місцях. Операція вдалася і ранений повертає до здоровля.

— **Смерть трьох хлопців від „орла".** Із семигородської місцевости Петрошені повідомляють, що один 13-літній хлопець пускав паперового орла, привязаного до дрота. Цей дріт доторкнувся електричних проводів високої напруги. Наслідок був такий, що електричний струм убив його та ще двох молодших хлопців, що держали разом з ним дріт у руках.

— **Тайна озера Рудольфа.** Члени наукової експедиції на озері Рудольфа в Уґанді (Африка) знайшли шоломи, вживані звичайно европейцями в горячих околицях. Стверджено, що шоломи належали до виправи Дайзона і Мартіна, що пропала без вістки. Тому що годі приняти, щоби члени виправи стали жертвою вбивства, здогадуються, що обох учених пожерли крокодилі, а їхні човни затонули.

— **Спадщина для папи.** В 1890 р. Іван Томич, селянин з Дальматії помер в Єгипті, а майно записав своїй дружині, колишній танцюристці Каролині Прах. По смерти Томича молода вдова небором вийшла другий раз заміж, одначе подружжя було нещасливе і вона розвелася та вступила до монастиря Францішканок в Єрусалимі. Вмираючи записала папі ціле своє майно, яке дістала від першого чоловіка. Св. Отець приняв спадщину, але тепер завіщення Каролини Томич оспорюють бідні селяни із Спалято, дальші свояки Томича.

— **Щупак і орел.** На ріці Ляйне в Ґанновері бачили на днях завзятий бій орла риболова зі щупаком. Летячи над рікою, орел нагло впав у воду і вбив свої кіхті у великого щупака і широким розмахом крил пробував піднятись в повітря зі своєю добичею. Одначе щупак був такий тяжкий і так сильно опирався своєму ворогові, що орлові було це не під силу. Майже пів години тревала ця розпучлива боротьба, підчас якої орел старався піднятись в повітря, а щупак пірнути у воду. Врешті щупак осягнув перевагу і пішов під воду, потягаючи за собою знесиленого орла, який не годен уже був видобути своїх кіхтів з тіла риби. Незабаром орел і щупак знову виплили на поверхню ріки, але вже неживі. Щупак наслідком ран, завданих йому кіхтями орла, а орел утоплений щупаком.

— **Ліквідація ватаги Ділінґера.** У Сен-Полі в стейті Міннесота поліція окружила дім, в якому кривався 28-літній Ван Метер, один з найближчих помічників Ділінґера. Бандит довго відстрілювався. Коли побачив, що його положення дуже погане, почав утікати. Поліція стріляла за ним зі скорострілів і подіравила його тіло мов сито. Ван Метер є пятим учасником ватаги Ділінґера, якого застрілила поліція. Він брав участь у багатьох нападах Ділінґера.

— **Дім для пятернят.** Канадійський Червоний Хрест будує дім для пятернят, дочок пні Оливії Діон, в Каллендер, Онтеріо. Це буде шпиталь і дістане імя лікаря д-ра Дафов, що увесь час пильнує пятеро маленьких сестричок, які досі ще живуть в інкубаторах. В домі пятернят буде лікар і доглядачки, а не вільно буде туди приходити навіть мамі і батькови, хиба за окремим дозволом. Довкола хати поставлять високий мур, а наверху кільчастий дріт, щоби цікаві не приходили і не турбували дітей. Також на подвірі будуть сторожити два полісмени.

— **Богата жебрачка згинула з лакімства.** Перед кількома тижнями взяла Ліліян Розенфельт з одного нюйорського ресторану при Бродвею булку і не заплатила, бо була бідна. Від цієї булки вона й померла. Це був припадок, бо це була булка затроєна шофером, який покінчив самогубством. Сусіди думали, що Розенфельтова покінчила самогубством з нужди. Вона жила у одній родині з ласки і винна була за харч і мешкання 2.000 дол. Після смерти виявилося, що Ліліян мала в десятьох банках готівку вартости 62.440.00 дол. Крім того мала вартісних паперів на суму 2.000 дол. Всі ці гроші дістане тепер її сестра, єдина її родичка в живих.

почалася агонія, а 25. лягло чудне дитя в 19-ій весні життя як зломана лілея. За труною в Neulengbach-Марк біля Відня несла дівчина в чорнім вельоні зломану свічку, символ зломаного життя дівчини-поетки, а перед домовиною біловбрані дівчатка несли вінець мірту. Два священики відправили похорони, а чорний російський лябрадор зі золотими, грубими буквами вказує місце її гробу і що там спочила поетка. Гріб цей відвідала на весну 1916 р. молодь укр. віденського учительського семинара для учнів і учениць з Галичини і Буковини, а директор його о. д-р Застирець відправив укр. панахиду і промовив на гробі поетки від її земляків. Не одна сльоза полилася з жалю, що велика поетка так скоро замкнула очі. Ще одна жертва великого лихоліття...

*

Німецькі поезії Жураківської, писані прегарною мовою, є жемчугами лірики, якої нема навіть у Гайного, а мають наскрізь український підклад. Як Гоголь „зукраїнщив" російську мову своїм стилем а змістом став пропаґатором українського світогляду, так Жураківська зробила би це з німецькою мовою, коли би була могла дальше і більше так писати.

У вірші: „Sei nur die Heimat" стор. 9. просить поетка, щоби стати її на чужині батьківщиною, тихим, милим краєм, долиною, де пестрі квіти цвитуть, окружені синьою стяжкою річеньки. Будь мені вітчиною в тій чужині! Там підносяться стрімкі скали, шумлять як море ялиці, а долина покривається мраковиною. Оздорови моє недуже серце і заговори так, як мене вчили там у рідним краю! О, заговори твоїми божевими устами! Жаль за батьківщиною висказує ця лірична поетка і в інших віршах: „Wo ist meine Heimat?" або в вірші „Deine Heimat" стор. 32. Ось одна строфка:

Heute trieb mich das Schicksal in die Weite Ferne
Durch fremde Länder ohne Rast und Ruh' —
Ich bin so müde! Mich dürstet das Verlangen
Dort nördlich hin, meiner Heimat zu —

Снувати дальше тугу наче колишні наші невільники, які плакали в думах за рідним краєм перериває її любов. І в тім другім мотиві її поезії чуємо нашу українську преніжну душу, навіяну чутливим вітром наших сумних степів. Тому в вірші „An den Wind" стор. 8. співає вона: Вітре! Ти вієш замками, вежами та сонцем огрітим садком, пливи як мій посол до його віконця. Стряси віконцем, доки він його не відчинить, а коли будеш в його кімнаті, то побався та попестися його золотими кучерями, тільки ніжно, несміливо! Тихисенько як сон, прилинь до його гордого серця та нічого не кажи, щоби тебе не вражав глумливо, але будь сновидом, не кажи нічого про біль моєї душі!" — Зворот цей кращий ніж у „Слові о Полку Ігоревім до вітрила. Та любов її є тривожна, чиста, невинна в усіх її того роду віршах: Ось пр. стих: „O könnte ich!"

O könnte ich eine zarte Blume sacht
Vor deinem Fenster blühen voll Pracht!
Dich mit dem Dufte alltäglich grüssen
Deinen Blick ergötzen, dich glücklich wissen!
Ich woll, ich wäre an Himmel hoch, der Mond,
Durchs Fensterlein, die Locken blond,
Deine Augen blau, mit den Strahlen küssen!
So leise, so innig, so ganz dich umfliessen —
Und würde dich Herzen, würde dich Rosen,
Mein Herz wären Strahlen, mein Mund wären Rosen,
Doch söss ich behutsam an deines Bettchens Saum,
Wenn du erwachts, ich flieh, als wär' es ein Traum!

(Докінчення буде).

— **Корсиканський бандит піддався.** Останній „бандит чести" Борнеа віддався в руки поліції. Влада довго переговорювала з бандитом. Борнеа волочився від одного пастуха до другого, ночував по печерах. Вичерпаний до краю, рішився піддатися.

— **Ріжні вісти.** Запас золота французького банку збільшився за останній тиждень на 504 міліони і сягає тепер 81.318 міліонів франків. — Німецька преса обвинувачує Нокса, предсідника комісії басейну Саари у франкофільстві. — Мадярський уряд заборонив видавати часопис „Національ-Соціяліст", яка вела велику протижидівську агітацію. — Славний диригент Тосканіні ледви не впав жертвою самоходової катастрофи коло Зальцбурґа. — Президент Рузвельт підписав закон, за основі якого час праці скорочено зі 40 годин до 36. — У Франції є 71.059 безробітних жінок. — В 1935 році минає 2 тисячі років від смерти Горація. З тієї нагоди відбудуться великі міжнародні свята. — Недалеко Валенсії відкопали доісторичне містечко. Археольоґи прикладають до тих розкопок велику вагу. — У Румунії полк. Бродеско, якого покусав скажений пес, покусав 30 людей. Бродеско помер, а його жертви перебувають у шпиталі. — В Ріо де Жанейро комуністи уладили велику протифашистівську демонстрацію. Дійшло до сутичок з поліцією. Є багато вбитих і ранених.

— **На румунській почті.** Фірма деревного промислу з Пятра Номц (Румунія) вислала недавно у грошевому листі 150.000 левів до Брошен. Адресат отворив лист при свідках і замісць грошей знайшов ґазетний папір. Справою занялася слідча влада.

— **Ізоляція китайських жінок і мужчин.** В південному Китаю оголошено новий карний і цивільний кодекс. Для нас він цікавий тим, що переводить цілковиту ізоляцію жінок від мужчин. Сказано у ньому м. ін. так: „Забороняється спільно їсти мужчинам і жінкам, і то в приватних домах як і в прилюдних місцях. Жінки мають їсти після мужчин. Забороняється спільно мешкати жінкам і мужчинам в одній кімнаті. У всіх готелях і господах заборонено задержуватися в одній кімнаті мужчинам і жінкам. Заборонено спільно ходити або спільно подорожувати військовим і жінкам. У всіх театрах і кінах заборонено сидіти поруч себе мужчинам і жінкам".

— **Шукають скарбів.** На території села Негостина пов. Радівці переводило кількох людей зі сіл Гатна, Негостина і Гербівці розкопи на місці, де лучаться потоки Падалиця з Горайцем, в надії, що знайдуть скарби, про які вичитали в якихсь старих книжках, де говориться про Серет як столицю Молдавії. Ніяких скарбів не знайшли, але добули верству твердого каменя (пісковик сарматського періоду), який може дуже добре заступити бажаний скарб, якщо його викопається і виберється наверх. Після жнив ці люди задумують копати дальше.

— **Вуйко з Америки.** Професорка Ґалуцкая в Кишиневі дістала від американського консуляту повідомлення, що її вуйко помер в Америці й полишив їй у спадщині сто міліонів левів. За те вона має збудувати один захист для 50 старих мужчин, один для 50 старих жінок та вибудувати в Бесарабії три церкви. А все ще останеться щасливій спадкоємчиці досить грошей і для неї самої.

— **Міліярдер цілий місяць не похований.** При кінці липня ц. р. приїхав з Ґалацу кораблем до Браїли старий грек. У Браїлі він упав на дорозі і вмер, заки прийшов лікар. Влада ствердила, що цей грек, то міліярдовий богач Ґабріель Атанасуліс з Атен. Повідомлена про це родина думала унаслідити його величезний маєток. Вона розпорядила, щоби його тіло вложили в домовину і переховали в пивниці грецької церкви Благовіщення в Браїлі. Звідти мали перевезти домовину до рідного села покійника на острові Кефальонії. Відкрили завіщання небіщика і вся родина дуже розчарувалася. Ґабріель Атанасуліс записав майже увесь свій маєток громаді, де він родився, та Мусолінієві! Розуміється, родина рішила оспорювати важність такого завіщання. Розсерджені на покійника, не хотіли більше нічого знати про його похорон і він пролежав цілий місяць непохований. Аж грецька кольонія в Браїлі рішила поховати богача на місцевому цвинтарі в Браїлі. За домовиною йшло тільки кілька зовсім чужих греків, кольоністів з Браїлі.

Спорт.

УКРАЇНА — ГАСМОНЕЯ.

Змагання за мистецтво Окружної Ліги між обома цими дружинами відбудуться у неділю 2. вересня в год. 4 (16.) на грищі Погоні.

Майже чверть століття змагаються обидві дружини зі змінним щастям, а кожні змагання тішаться небувалим зацікавленням громадянства. Тому, що Україна находиться тепер у дуже добрій формі, слід надіятися, що цим разом вирішить їх у свою користь. Попередять змагання молодших дружин в год. 2. (14).

ПЕРШІ КАЮКОВІ ЗМАГАННЯ.

В дні 9. вересня ц. р. відбудуться на Дністрі перші каюкові змагання. Траса змагань виносить 35 км. Старт змагунів в год. 10-ій коло мосту залізничого у Розвадові коло Миколаєва. Мета в Букавині коло залізничого перестанку Бортники. Доїзд на старт залізницею Львів—Миколаїв—Стрий, а на мету Львів—Ходорів—Станиславів. Докладний опис траси вже в тих днях оголоситься. Зголошення слати до 3. вересня ц. р. на адресу: **Український Спортовий Союз, вул. Домініканська 11, I.**

Нові книжки й журнали.

М. Галій-Б. Новицький: ГЕТЬ МАСКУ! Національна політика на Радянській Україні в світлі документів. Львів-Прага 1934. Стор. 128. Форм. 8°. Зміст: Мик. Галій: Від самоозначення до нового поневолення (Рівність і суверенність народів Росії... Скасування всіх і всяких національних привілеїв і обмежень; Шкільництво УСРР; Продукція книг; Преса; Українці в РСФСР; контрреволюція в мові, чи контрреволюційна мова); Богдан Новицький: В атмосфері насилля і провокації. — Книжка, як бачимо незвичайно цінна. Є в ній багато фактичного матеріялу, який ілюструє політичне, культурне й господарське поневолення України і тому варто її поручити всім, що цікавляться долею наших братів в УССР. Взагалі зміст книжечки дуже богатий та вартий пильної уваги.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Театри.

Великий Міський Театр.
Нечинний.
Театр Ріжнородностей.
Пятниця, 31. VIII. год. 7·30 веч. „Той, який змінив прізвище".
Субота. 1. IX. в год. 7·30 веч. „Той, що змінив прізвище".
Цирк Станевських (вул. Пелчинська, біля „тенісового корту).
У суботу та неділю по дві вистави, в год. 4-ій попол. і 8·15 веч.

Кіна.

АПОЛЬО: „Олівер Твіст".
АТЛЯНТИК: „Люди в білих одягах".
ВАНДА: „Погоня за чорною маскою" і „Міліон".
КАСІНО: „Сини пустині" (Флїп і Флап).
КОЛІСЕЙ: Нечинне.
КОПЕРНИК: „Чібі" (віденська комедія), „Баль білих ліжечок" (із Містенгет), Барту в Польщі.
МАРУСЕНЬКА: „Джені Ґергардт" і ревія.
МІРАЖ: „Ярмарок серць".
МУЗА: „Тайна жінки".
ПАН: „Здобути тебе мушу" і додатки.
ПАЛЯС: „Цілуй ще раз".
ПАСАЖ: „Тайний детектив" і ревія.
РАЙ: „Життя є гарне".
СВІТ: „Бастер наварив пива".
СОНЦЕ: „Острів пропавших душ" і ревія.
СТИЛЕВЕ: „Шість годин життя" і оперетка: „Найдорожча жінка магараджі".
ХИМЕРА: „Жінка під контролею".
УТІХА: „Дама з жіночого клюбу" та ревія.

Ширіть наш часопис!

Закордонне радіо.

Пятниця, 31. серпня 1934.

Відень (506,8) 12·00 Концерт симфонічної орхестри, 16·55 Оперова музика, **Прага** (470,2) 13·30 Сальонова музика, 21·00 Голяндська музика, **Париж** (1649) 22·30 Танкова музика, **Штрасбург** (349,2) 20·30 Концерт Галя, **Гільверзум** (1875) 20·10 Симфонічний концерт. **Рига** (514,6) 17·10 Чеська музика, **Берлін** (356,7) 22·40 Симфонічний концерт, **Кенігсвустергавзен** (1571) 20·15 Концерт, **Ляйпціг** (382,2) 13·10 Концерт солістів, **Штутгарт** (522,6) 13·20 Весела музика, **Букарешт** (365) 18·05 Концерт, **Стокгольм** (426,1) 22·00 Популярна музика, **Будапешт** (549,5) 22·20 Камеральна музика.

Субота, 1. вересня 1934.

Відень (506,8) 21·15 Оперетка, **Прага** (470,2) 11·05 Сальонова орхестра, **Копенгаген** (255,1) 21·00 Концерт радіоорхестри, **Париж** (1649) 20·00 Фридерика — оперетка, **Штрасбург** (349,2) 17·00 Концерт творів Бетовена, **Люксембург** (1304) 21·05 Концерт Галя, **Берлін** (356,7) 20·15 Карнавал у Римі — оперетка. **Кельн** (455,9) 16·00 Концерт камеральної орхестри, **Ляйпціг** (382,2) 13·10 Популярна музика, **Мінхен** (405,4) 16·00 Концерт, **Букарешт** (365) 20·00 Славянська музика, **Будапешт** (549,5) 22·30 Циганська орхестра, **Міляно** (368,6) 20·45 Лякме — опера, **Рим** (420,8) 20·30 Симфонічний концерт.

Львівське радіо.

Пятниця, 31. серпня 1934.

6·30—7·25 Ранішня авдиція, 11·57 Сигн. часу, 12·03 Метеорольоґічні вістки, 12·05 Огляд преси, 12·10 Популярна музика, 13·00 Полудневий денник, 13·05 Концерт, 13·55 З ринку праці, 14·05 Збіжева біржа, 16·00 Концерт, 16·40 Скрипні 17·00 Авдиція для недужих 17·30 Концерт солістів, 18·00 Репортаж, 18·15 Фортепіян, 18·45 Гутірка про летунський турнір, 18·55 Повенева ескапада хору Ерівна, 19·05 Всячина, 19·10 Програма на черговий день, 19·15 Танкова музика, 19·50 Спортові вісти, 20·00 Вибрані думки, 20·12 Популярний концерт, 20·50 Вечірний денник, 21·02 Тиждень Червоного Хреста, 21·12 Популярний концерт, 22·00 Один день на селі, 22·15 Танкова музика.

Субота, 1. вересня 1934.

6·30—7·25 Ранішня авдиція, 11·00 Відкриття XIV міжнародніх Східних Торгів у Львові, 11·45 Плити, 11·57 Сигн. часу, 12·03 Метеорольоґічні вісти, 12·05 Огляд преси, 12·10 Популярна музика, Полудневий денник, 13·05 Концерт, 14·00 Вісти про експорт, 16·00 15-ліття Червоного Хреста, 16·05 Музика з плит, 17·00 Веселе слуховище для дітей, 17·25 Фортепіян, 18·00 Богослуження, 19·10 Програма на черговий день, 19·15 Концерт, 19·50 Спортові вісти, 20·00 Концерт Шопена, 20·30 Відчит у чужій мові, 20·40 Концерт польської музики, 21·02 Вечірний денник, 21·12 Легка музика, 22·00 Репортаж зі Східних Торгів, 22·10 Музика з плит, 23·05 Танкова музика.

БІРЖА.

ГРОШІ

Долар у Львові у приватних оборотах 5.18 і пів зол.

У Варшаві були такі курси: Льондон 26·23, Париж 34·88, Берлін 207·00, Амстердам 358·15, Швайцарія 172·69, Прага 21·96, Італія 45·41, Нюйорк-кабель 5·21, Нюйорк чеки без трансакцій.

Акції та вартісні папері.

Банк Польський 87·00 і пів зол.

ОПОВІСТКИ

З Українського Лікарського Товариства. У суботу в дні 1. вересня в год. 19. відбудеться у домівці Товариства при вул. Чарнецького ч. 26 відчит Д-ра Софії Парфанович: „Завдання жінки у ділянці гігієни. 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ЛЕКЦІЇ ФРАНЦУСЬКОЇ, АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ групи для молоді, дорослих, починаю 1. вересня. Зголошення Д-р М. Рудницька, Коперника 3/IV п. 3—1

ШКОЛЯРКИ — ШКОЛЯРІ. Ніхто не вшиє Вам так гарно і дешево однострою, як українська швальня спортових, шкільних і охоронних одягів при кооперативі „Пласт", Львів, вул. Городецька 95, тел. 26. 120 19—

ЖІНОЧА ПРОМИСЛОВА КООПЕРАТИВА „ТРУД" у Львові, Ринок ч. 39 уладжує двомісячні **курси: 1. Крою і шиття суконь** від 1. X., учить п. Еля Олесевича. **2. Крою і шиття білля** від 1. X., учить п. Міка Дрогомірецька. **3. Ручного трикотарства** від 1. X., учить п. Клявда Кордуба. **4. Куховарства і домашнього господарства** від 15. IX. учить п. Ольга Пелеуська-Лішавська. Зголошення особисті і письменні приймає управа „Труду", Львів, Ринок ч. 39 I. пов. 223 4—

ВПИСИ на курси крою, шиття і моделювання приймає Школа Жіночого Кравецтва, М. Козловська, Львів, Академічна 22, тел. 35-43. 166 3—

УКРАЇНСЬКО - ПОЛЬСЬКУ МАШИНУ до писання, майже нову продам okazyjno. — Зголошення до Адміністрації під „280 зол." 235 1—1

СТЕПАН ЛЕВИНСЬКИЙ
З ЯПОНСЬКОГО ДОМУ
Ціна 2 зол., з почт. пересилкою 2.25 зол.

МИХАЙЛО РУДНИЦЬКИЙ
МІЖ ІДЕЄЮ І ФОРМОЮ
Ціна 3 зол. з почт. пересилкою 3.50 зол.

ЦІННИК ОГОЛОШЕНЬ У ЩОДЕННИКУ „ДІЛО".

Розмір часопису: 3 текстові шпальти і 4 оголошеневі шпальти.

1 мм. одношпальтовий або його місце в рубриці оголошень	зол. 0.35
„ одношпальтовий в тексті і новинках	„ 0·60
„ „ на першій сторінці	„ 0·80

Дрібні оголошення від слова:

матримоніяльні і приват. кореспонденція по	зол. 0.15
купно, продаж, винаєм і т. п.	„ 0·10
шукаючі праці	„ 0·07
слова товстим друком подвійно.	

Остання сторінка	1/1	зол. 450—
„ „	1/2	250—
„ „	1/4	130—
„ „	1/8	70—

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло" З друкарні Вид. Спілки „Діло". Львів, Ринок 10.